

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՏՄԱՐԸՆԱՅԻ
ՎԱՆԱԶՈՐԻ ԳՐԱՄԵՆՅԱԿ

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԳՐՔՈՒՅՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒ ՆԱԽԱՉՈՐԱԿՈՉԻԿՆԵՐԻ,
ԶՈՐԱԿՈՉԻԿՆԵՐԻ և ԶԻՆՃԱՊԱՅՈՒՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
և ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Վաճառք 2013

ՀԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԱՍԱՄԲԼԵԱՅԻ
ՎԱՆԱԶՈՐԻ ԳՐԱՄԵՆՅԱԿ

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԳՐՔՈՒՅԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
ԱՆԽԱՉՈՐԱԿՈՉԻԿՆԵՐԻ, ՉՈՐԱԿՈՉԻԿՆԵՐԻ
և ՉԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ և
ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Վաճառք
2013

Սույն գրքույկի նպատակն է իրագեկել ՀՀ զինապարտ քաղաքացիներին նրանց իրավունքների և պարտականությունների վերաբերյալ:

Գրքույկը կարող է օգտակար լինել մասնավորապես նախազորակոչային և զորակոչային տարիքի ՀՀ քաղաքացիների, նրանց ծնողների և հարազատների, ներկայացուցիչների, զինվորական ծառայություն անցնող քաղաքացիների, նրանց ծնողների և հարազատների, ինչպես նաև իրավաբանների և իրավունքի այս բնագավառով հետաքրքրվող այլ անձանց համար:

Գրքույկը պատրաստվել է Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաչորի գրասենյակի կողմից ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ ֆինանսական աջակցությամբ: Սույն գրքույկում արտահայտված տեսակետները, մեկնաբանություններն ու եզրակացությունները հեղինակներինն են և հնարավոր է, որ չհամապատասխանեն ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ տեսակետներին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Նախագորակոչիկների իրավունքները և պարտականությունները
զինվորական հաշվառման (կցագրման) ընթացքում 5
2. Ջորակոչիկների իրավունքները և պարտականությունները գորակոչի
ընթացքում 9
3. Չինձառայողների իրավունքները և պարտականությունները
զինձառայության ընթացքում 16
4. Տեղեկատվություն սահմանված կարգի խախտմամբ պարտադիր
զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիների համար 27

**Յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է օրենքով
սահմանված կարգով մասնակցել Հայաստանի Հանրա-
պետության պաշտպանությանը**

ՀՀ Սահմանադրության 46-րդ հոդված

1. Նախագորակոչիկների իրավունքները և պարտականությունները զինվորական հաշվառման (կցագրման) ընթացքում

ԵԹԵ ԳՈՒՔ 16 ՏԱՐԵԿԱՆ ԵՔ՝ ԴՈՒՔ ԵՆՔՍԿԱ ԵՔ ԿԿԱԳՐՄԱՆ.

Կցագրումը 16 տարեկանը լրացած արական սեռի քաղաքացիների (նախագորակոչիկների) հաշվառումն է:

Կցագրումը կատարվում է Ձինվորական կոմիսարիատների հանձնաժողովների կողմից ընթացիկ տարվա հունվար-մայիս ամիսներին: Արտասահմանում բնակվող (մեկ ամսից ավելի) զինապարտների զինվորական հաշվառումը կատարում են այդ երկրում գտնվող ՀՀ դիվանագիտական և հյուպատոսական մարմինները:

Ձինապարտների կցագրման հանձնաժողովը ստեղծվում է համապատասխան մարզպետի որոշմամբ մինչև յուրաքանչյուր տարվա հունվարի 15-ը: Հանձնաժողովի ղեկավարն է հանդիսանում համապատասխան զինվորական կոմիսարը, հանձնաժողովում ընդգրկվում են նաև բժիշկ-փորձագետներ:

Ձեզ հաշվառման վերցրած լինելու վերաբերյալ փաստաթուղթը Ձեզ տրամադրված զինապարտի կցագրման վկայականն է¹:

ԴՈՒՔ ԱՊԱՐՏԱՎՈՐ ԵՔ՝

1. ներկայանալ Ձեր հաշվառման (եթե չունեք հաշվառում՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ (արտասահմանում գտնվելու դեպքում այդ երկրում դիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ)²
2. հաշվառման (եթե չունեք հաշվառում՝ փաստացի բնակության) վայրը փոխելու դեպքում զինվորական հաշվառման կանգնելու համար ներկայանալ համապատասխան զինվորական կոմիսարիատ (դիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ)՝ հաշվառման (եթե չունեք հաշվառում՝ փաստացի բնակության) նոր վայր ժամանելուց հետո՝ յոթնօրյա ժամկետում³
3. հանդիսանալով ՀՀ քաղաքացի և օտարերկրյա պետություն մշտական բնակության մեկնելով՝ հաշվառման (եթե չունեք հաշվառում՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատում ստորագրել պարտավորագիր օտարերկրյա պետություն ժամանելուց հետո 7-օրյա ժամկետում օտարերկրյա պետությունում ՀՀ դիվանագի-

¹ «Ձինվորական հաշվառման կարգը հաստատելու և ՀՀ կառավարության 1997 թվականի հուլիսի 17-ի N 282 որոշումն ուժի կորցրած ճանաչելու մասին» 27 մայիսի 2010 թ. ՀՀ կառավարության թիվ 657-Ն որոշում:

² «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մաս

³ «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 3-րդ մաս

տական մարմնում կամ հյուպատոսական հիմնարկում հաշվառման կանգնելու վերաբերյալ⁴

4. Չեր առողջական վիճակի, ընտանեկան դրության, հաշվառման (եթե չունեք հաշվառում՝ փաստացի բնակության) վայրի, կրթության, աշխատավայրի և պաշտոնի փոփոխությունների մասին յոթնօրյա ժամկետում հայտնել հաշվառման (եթե չունեք հաշվառում՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ (ղիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ)⁵:

Դուք իրավունք ունեք⁶

1. **պահանջել**, որպեսզի հարգվի և պաշտպանվի Չեր արժանապատվությունը, այսինքն՝ Չեզ չդիմեն անհարգալից կերպով, չվիրավորեն և այլն⁷
2. զերծ մնալ ցանկացած տեսակի **խտրական դրսևորումներից**⁸ կապված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից, հաշմանդամությունից, տարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից⁸
3. **ծանուցված լինել** զինվորական կոմիսարիատ կանչվելու մասին պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, անկախ կազմակերպական-իրավական ձևից գործատու կազմակերպությունների և ուսումնական հաստատությունների պաշտոնատար անձանց կողմից⁹: Օտարերկրյա պետությունում ՀՀ ղիվանագիտական կամ հյուպատոսական մարմնում հաշվառված լինելու դեպքում հանրապետական զինկոմիսարիատ ներկայանալու մասին ծանուցագիրը Չեզ հանձնվում է ղիվանագիտական կամ հյուպատոսական մարմնի կողմից՝ ստորագրությամբ կամ էլեկտրոնային կապի միջոցով՝ համապատասխանաբար մինչև տվյալ տարվա ապրիլի 1-ը և հոկտեմբերի 1-ը: Յուրաքանչյուր դեպքում ծանուցագիրը պետք է կրի գրավոր փաստաթղթային տեսք, որը Դուք պետք է ստանաք **անձամբ**

⁴ «Չինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ պարբերության 2-րդ նախադասություն

⁵ «Չինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 4-րդ մաս

⁶ Յուրաքանչյուր իրավունք նախատեսում է այդ իրավունքի կատարման պարտավորությունը համապատասխան մարմնի կողմից:

⁷ ՀՀ Սահմանադրության 14-րդ հոդված

⁸ ՀՀ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդված

⁹ «Չինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի բ) կետ

4. **ազատվել** աշխատանքից, կամ արձակվել ուսումից՝ զինվորական կոմիսարիատի ծանուցագրում նշված անհրաժեշտ ժամանակով¹⁰
5. **բժշկական փորձաքննություն անցնել** Ջինկոմիսարիատում, եթե տեղում հնարավոր չէ ստանալ բժշկական եզրակացություն, ուղեգիր ստանալ համապատասխան բժշկական հիմնարկում **առաջնահերթ և անվճար** կարգով հետազոտություն անցնելու համար¹¹
6. անհրաժեշտության դեպքում **անվճար և առաջնահերթ** կարգով բուժում ստանալ ուղեգրված բժշկական հիմնարկում¹²
7. բժշկական փորձաքննություն անցնելուց հետո պահանջել, որպեսզի Ձեր օրինական ներկայացուցչին տրամադրվի պիտանիության մասին բժիշկ-փորձագետի **եզրակացության օրինակ**¹³
8. մինչև հերթական գորակոչին նախորդող փետրվարի 1-ը կամ օգոստոսի 1-ը գրավոր դիմում ներկայացնել Ձեր հաշվառման տարածքային զինվորական կոմիսարիատ և հայտնելով այն մասին, որ Ձեր կրոնական դավանանքին կամ համոզմունքներին հակասում է ռազմական զենք կրելը, պահելը, պահպանելը կամ օգտագործելը՝ Դուք կարող եք անցնել այլընտրանքային զինվորական ծառայության, կամ որ կրոնական դավանանքը կամ համոզմունքը հակասում է ընդհանրապես զինվորական ծառայության անցնելուն, ինչի դեպքում Դուք կարող եք անցնել այլընտրանքային աշխատանքային ծառայության¹⁴: Այլընտրանքային ծառայության մասին որոշումը կայացվում է Այլընտրանքային ծառայության հարցերով հանրապետական հանձնաժողովի կողմից, որը կազմվում է տարածքային կառավարման, առողջապահության, աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի, կրթության եւ գիտության, ոստիկանության եւ պաշտպանության բնագավառներում ՀՀ կառավարության լիազորված պետական կառավարման մարմինների, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ազգային փոքրամասնությունների եւ կրոնի ոլորտները համակարգող ստորաբաժանման մեկական ներկայացուցիչներից:

ԵԹԵ ԴՈՒՔ ԵՐԿՔԱՂԱՔԱՅԻ ԵՔ՝

ապա Դուք ազատվում եք պարտադիր զինվորական ծառայությունից, եթե մինչև ՀՀ քաղաքացիություն ընդունելը ոչ պակաս, քան 12 ամիս ծառայել եք այլ պետության զինված ուժերում կամ այլ պետությունում ոչ պակաս,

¹⁰ «Ջինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի գ) կետ

¹¹ «Ջինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդված

¹² «Ջինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդված

¹³ «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդված

¹⁴ «Այլընտրանքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդված

քան 18 ամիս անցել էք այլընտրանքային զինվորական ծառայություն՝ քա-
ցառությամբ ՀՀ կառավարության սահմանած պետությունների:

Հանդիսանալով երկքաղաքացի՝ չէք ազատվում գորահավաքից և վար-
ժական հավաքներից:

ԵՔԵ ԴՈՒՔ ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻ ԵՔ.

Եթե Դուք հանդիսանում եք ՀՀ քաղաքացի, ընդունելով այլ պետության
քաղաքացիություն՝ **չէք ազատվում** պարտադիր զինվորական ծառայությու-
նից, անկախ այն հանգամանքից՝ ծառայել եք այլ պետությունում, թե ոչ:

Եթե դուք հանդիսանում եք ՀՀ քաղաքացիություն ընդունած այլ պե-
տության քաղաքացի՝ Դուք **ազատվում եք** պարտադիր զինվորական ծա-
ռայությունից:

ՀՀ քաղաքացիություն կորցնելը.

18 տարեկանը լրանալուց հետո Դուք իրավունք ունեք փոխել Ձեր ՀՀ
քաղաքացիությունը, միայն այն դեպքում եթե չունեք ՀՀ հանդեպ պարտա-
վորություն: Այդ պարտավորություններից մեկն է հանդիսանում ՀՀ պաշտ-
պանությանը մասնակցելը (պարտադիր զինվորական ծառայություն անց-
նելը):

Միչև 18 տարեկանը լրանալը դուք կարող եք կորցնել ՀՀ քաղաքա-
ցիությունը, եթե ձեր ծնողներից մեկը կամ երկուսը կորցրել են ՀՀ քաղա-
քացիությունը: Այս դեպքում 14-18 տարեկանում կարող եք կորցնել Ձեր ՀՀ
քաղաքացիությունը միայն այն դեպքում, եթե չունեք պետության հանդեպ
չկատարված՝ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված
պարտավորություններ (պարտադիր զինվորական ծառայություն անցնելը):

2. Զորակոչիկների իրավունքները և պարտականությունները զորակոչի ընթացքում

ԵԹԵ ԴՈՒՔ 18 ՏԱՐԵԿԱՆ ԵՔ, ապա Դ-ուք ենթակա եք զորակոչման:

Դ-ուք պարտավոր եք.

Ծանուցագրում նշված ժամկետում **ներկայանալ** այն զինվորական կոմիսարիատ, որտեղ հաշվառված եք:

Դ-ուք իրավունք ունեք.

1. **պահանջել**, որպեսզի հարգվի և պաշտպանվի Ձեր արժանապատվությունը, այսինքն, Ձեզ չդիմեն անհարգալից կերպով, չվիրավորեն և այլն¹⁵
2. գերծ մնալ ցանկացած տեսակի **խտրական դրսևորումներից**, կապված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից, հաշմանդամությունից, տարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից¹⁶
3. **ծանուցված լինել** զինվորական կոմիսարիատ կանչվելու մասին պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, անկախ կազմակերպական-իրավական ձևից գործատու կազմակերպությունների և ուսումնական հաստատությունների պաշտոնատար անձանց կողմից¹⁷: Յուրաքանչյուր դեպքում ծանուցագիրը պետք է կրի գրավոր փաստաթղթային տեսք, որը Դ-ուք պետք է ստանաք **անձամբ**
4. **ազատվել** աշխատանքից, կամ **արձակվել** ուսումից՝ զինվորական կոմիսարիատի ծանուցագրում նշված անհրաժեշտ ժամանակով¹⁸
5. **բժշկական փորձաքննություն** անցնել զինկոմիսարիատում, եթե տեղում հնարավոր չէ ստանալ բժշկական եզրակացություն, ուղեգիր ստանալ համապատասխան բժշկական հիմնարկում **առաջնահերթ և անվճար** կարգով հետազոտություն անցնելու համար¹⁹
6. անհրաժեշտության դեպքում **անվճար և առաջնահերթ** կարգով բուժում ստանալ ուղեգրված բժշկական հիմնարկում²⁰

¹⁵ ՀՀ Սահմանադրության 14-րդ հոդված

¹⁶ ՀՀ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդված

¹⁷ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի բ) կետ

¹⁸ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի գ) կետ

¹⁹ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդված

²⁰ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդված

7. պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվել օրենքով նախատեսված դեպքերում և կարգով
8. պարտադիր զինվորական ծառայությունից ստանալ տարկետում օրենքով նախատեսված դեպքերում և կարգով
9. բժշկական փորձաքննություն անցնելուց հետո պահանջել, որպեսզի Ձեզ տրամադրվի պիտանիության մասին բժիշկ-փորձագետի **եզրակացության օրինակը**²¹
10. պահանջել, որպեսզի Ձեզ տրամադրվի տեղական, մարզային կամ Հանրապետական զորակոչային հանձնաժողովների կողմից Ձեր վերաբերյալ կայացրած **որոշումների օրինակները**²²
11. **բողոքարկել** տեղական կամ մարզային (Երևանի քաղաքային) զորակոչային հանձնաժողովի որոշումները Հանրապետական զորակոչային հանձնաժողով, իսկ Հանրապետական զորակոչային հանձնաժողովի որոշումները՝ դատարան մեկամսյա ժամկետում²³:

Պարտադիր զինվորական ծառայությունից կարող եք ազատվել, եթե

ա) Հանրապետական զորակոչային հանձնաժողովի կողմից **առողջական վիճակի պատճառով** ճանաչվել եք զինծառայության համար ոչ պիտանի՝ հանվելով զինվորական հաշվառումից, կամ խաղաղ պայմաններում զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի՝ հաշվառվելով պահեստազորում **բ) Ձեր հայրը (մայրը) կամ հարազատ եղբայրը (քույրը) զոհվել (մահացել) է** ՀՀ պաշտպանության կամ զինված ուժերում և այլ զորքերում ծառայողական պարտականություններ²⁴ կատարելու ժամանակ, և այդ ընտանիքի միակ արու զավակը Դուք եք

²¹ «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդված

²² «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդված

²³ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետ, 3-րդ մասի երրորդ պարբերություն

²⁴ Զինվորական պարտականություններ են համարվում՝ մարտական գործողություններին մասնակցելը, պաշտոնական պարտականությունների, մարտական հերթապահության կատարումը, զորավարություններին մասնակցելը, աշխատակարգով սահմանված ծառայության ժամանակամիջոցում զորամասի տարածքում կամ, եթե դա թելադրված է ծառայության անհրաժեշտությամբ, ծառայողական գործուղման կամ բուժման մեջ գտնվելը, ծառայության վայր, բուժման մեկնելը կամ վերադառնալը, զինվորական հավաքներին մասնակցելը, գերության մեջ (բացառությամբ կամավոր գերի հանձնվելու դեպքերը), պատանդի կամ ներկավաճի վիճակում գտնվելը, անհայտ բացակայությունը՝ մինչև զինծառայողին օրենքով սահմանված կարգով անհայտ բացակայող ճանաչելը կամ մեռած հայտարարելը, անհատի կյանքի, առողջության, պատվի ու արժանապատվության պաշտպանությունը, օրինակաչության և իրավակարգի սպահովման գործում իրավապահ մարմիններին օգնություն ցույց տալը, զինծառայողների այլ գործողություններ, որոնք դատարանի կողմից ճանաչվել են որպես հասարակության ու պետության շահերից բխող: («ՀՀ զինված ուժերի ներքին ծառայության կանոնագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի երկրորդ պարբ.)

զ) մինչև ՀՀ քաղաքացիություն ընդունելն **օտարերկրյա պետությունների զինված ուժերում անցել էք պարտադիր զինվորական ծառայություն դրսևտր)** և զբաղվում էք մասնագիտական, գիտական կամ մանկավարժական գործունեությամբ

ե) **ՀՀ կառավարության որոշմամբ:** Այն դեպքում եթե առկա չէ զինվորական ծառայությունից ազատվելու համար անհրաժեշտ վերը նշված հիմքերից մեկը, սակայն առկա են այնպիսի պայմաններ, որոնք խոչընդոտում են, կարող են խոչընդոտել զինվորական ծառայությանը, կամ Ձեր կողմից զինվորական ծառայության մեկնելը կարող է անբարենպաստ պայմաններ ստեղծել Ձեր և Ձեր հարազատների համար՝ իրավունք ունեք դիմել ՀՀ կառավարություն պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու վերաբերյալ անհատական որոշում կայացնելու համար:

Պարտադիր զինվորական ծառայությունից տարկետում կարող էք ստանալ

1. ընտանեկան դրության բերումով²⁵
2. ուսումը շարունակելու համար²⁶
3. առողջական վիճակի պատճառով²⁷
4. ՀՀ Ազգային ժողովի **պատգամավոր հանդիսանալու դեպքում**, լիազորությունների ողջ ժամկետում:

Առանձին դեպքերում կառավարությունը որոշում է **քաղաքացիների** կատեգորիաները և առանձին քաղաքացիներին, որոնց տրվում է տարկետում պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչից:

Ընտանեկան դրության բերումով տարկետում տրվում է, եթե

- ա) դուք ունեք անաշխատունակ հայր և մայր կամ միայնակ անաշխատունակ հայր կամ մայր, եթե նրանք չունեն ՀՀ քաղաքացի համարվող աշխատունակ, պարտադիր զինվորական ծառայության մեջ չգտնվող այլ զավակ²⁸
- բ) առանց մոր մեծացող երեխա
- գ) երկու և ավելի երեխա
- դ) առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կին

²⁵ «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 13-րդ հոդված

²⁶ «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդված

²⁷ «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդված

²⁸ Ըստ «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի ա) կետի՝ անաշխատունակ ծնողներ են՝

- ծերության կենսաթոշակի իրավունք տվող տարիքի հասած հայրը և մայրը,
- առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ հայրը և մայրը,
- դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հայրը և մայրը.

ե) Դուք ունեք մինչև 18 տարեկան կամ 18 տարեկանից բարձր, բայց առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կամ դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հարազատ քույր կամ եղբայր, եթե չկա նրա հետ բնակվող ընտանիքի անդամ համարվող աշխատունակ այլ անձ

զ) Ձեր կինը հղի է երկրորդ երեխայով կամ զույգ երեխայով /առնվազն վերցամսյա հղիության դեպքում/:

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Եթե դուք որդեգրված եք՝

Դուք օգտվում եք վերը նշված հիմքերով տարկետում ստանալու իրավունքից, եթե Դուք մինչև գորակոչային տարիքի հասնելը **եղել եք որդեգրված** առնվազն 5 տարի:

Եթե Ձեր ծնողները ամուսնալուծված են՝

Դուք օգտվում եք վերը նշված հիմքերով տարկետում ստանալու իրավունքից, եթե Ձեր **ծնողները ամուսնալուծվել են** առնվազն 5 տարի առաջ մինչև Ձեր գորակոչային տարիքի հասնելը:

«**Ձինապարտության մասին**» ՀՀ օրենքով չնախատեսված **առանձին դեպքերում** ընտանեկան դրության բերումով տարկետում տալու մասին որոշումն ընդունում է **ՀՀ պաշտպանության նախարարը՝** հանրապետական գորակոչային հանձնաժողովի եզրակացության առկայության դեպքում:

Ընտանեկան դրության բերումով տարկետումը տրվում է **մինչև Ձեր 27 տարեկան** դառնալը:

Եթե մինչև 27 տարեկան դառնալը Դուք չեք կորցնում տարկետում ստանալու իրավունքը, ապա խաղաղ ժամանակ ազատվում եք պարտադիր զինվորական ծառայությունից և հաշվառվում պահեստագործում:

Ուսումը շարունակելու համար տարկետում տրվում է, եթե Դուք

ա) **պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատության** (այդ թվում՝ օրդինատուրա, ինտերնատուրա և մագիստրատուրա) **ցերեկային ուսուցման**, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության հաստատած ցանկում ընդգրկված **միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների ցերեկային ուսուցման** ուսանող եք²⁹

²⁹ ՀՀ կառավարության կողմից յուրաքանչյուր տարի հաստատվում է պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների պետության կողմից ուսանողական նպաստների ձևով ուսման վարձի լրիվ փոխհատուցմամբ (անվճար) առկա ուսուցմամբ բակալավրի կրթական ծրագրով ընդունելության, ներառյալ զինվորական ծառայությունից տարկետման և առանց

բ) պետական գիտակրթական համակարգի **ասպիրանտուրայում** պետական պատվերով առկա ուսուցմամբ սովորող էք

գ) պետական պատվերով, միջպետական և միջգերատեսչական համաձայնագրերով **օտարերկրյա պետությունների բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների** ուսանող էք, օրդինատուրայում, ինտերնատուրայում, մագիստրատուրայում կամ ասպիրանտուրայում սովորող էք

դ) **դատական դպրոցի** ունկնդիր էք

ե) **հանրակրթական**, ինչպես նաև հիմնական կրթության հիմքի վրա առանց ընդհատման նախնական մասնագիտական (**արհեստագործական**) կրթական ծրագրերով սովորող էք՝ մինչև Ձեր 19 տարին լրանալը, եթե համապատասխան զինվորական կոմիսարիատ էք ներկայացնում ուսումնական հաստատության պաշտոնատար անձի տված տեղեկանք՝ տվյալ ուսումնական հաստատությունում ուսումնառության վերաբերյալ:

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. Եթե Դուք **պաշտպանել եք ատենախոսությունը**, բայց ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության ՀՀ բարձրագույն որակավորման հանձնաժողովի հաստատումը դեռ չեք ստացել, ապա պարտադիր զինվորական ծառայության էք գորակոչվում ատենախոսության պաշտպանության օրվանից 2 ամիս հետո:

Եթե Ձեր ատենախոսության **պաշտպանության օրը պաշտոնապես նշանակված է**, Դուք պարտադիր զինվորական ծառայության էք գորակոչվում հայտարարված գորակոչի ընթացքում:

Դուք կորցնում եք տարկետման իրավունքը.

Եթե Դուք տարկետում եք ստացել ուսումը շարունակելու համար, սակայն **հեռացվել կամ ազատվել եք ուսումնական հաստատությունից**, կամ անբավարար առաջադիմության համար **մնացել եք նույն կուրսում** և Ձեր 18 տարին լրացել է, եթե չեք օգտվում այլ հիմքով տարկետում ստանալու իրավունքից: **Քացառություն են** կազմում այն դեպքերը, երբ հեռացվել եք ուսումնական հաստատությունից **ուսման վարձը չվճարելու պատճառով** և մինչև պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչի հայտարարվելն ուսման վարձի վճարելու հիման վրա ուսումնառությունը վերականգնվել է:

Եթե Դուք տարկետում եք ստացել կրթությունը շարունակելու համար, տարկետման իրավունքով տեղերը: Տես՝ 2013 թ. ապրիլի 4-ի «ՀՀ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների 2013/2014 ուսումնական տարվա՝ ըստ մասնագիտությունների պետության կողմից ուսանողական նպաստների ձեվով ուսման վարձի լրիվ փոխհատուցմամբ (անվճար) եվ ուսման վարձի մասնակի գեղչի կիրառման իրավունքով (վճարովի) առկա ուսուցմամբ բակալավրիատի կրթական ծրագրով ընդունելության տեղերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության թիվ 398-Ն որոշումը:

ապա Դուք կարող եք զինվորական ծառայության կանչվել **մինչև 27** տարեկան դառնալը:

Սակայն՝

Եթե դուք հանդիսանում եք պետական պատվերով **պետական գիտակրթական համակարգի, միջպետական և միջգերատեսչական** համաձայնագրերով **օտարերկրյա պետությունների կամ ասպիրանտուրայում սովորող, կամ դատական դպրոցի ունկնդիր,** ապա Ձեզ տարկետումը տրվում է մինչև ուսման ավարտը: Տվյալ դեպքում, եթե Դուք ուսումը ավարտում եք 27-ից բարձր տարիքում, ապա պարտադիր զինվորական ծառայության եք կանչվում ասպիրանտուրան կամ դատական դպրոցն ավարտելուն հաջորդող գորակոչի ընթացքում:

Առողջական վիճակի պատճառով տարկետումը տրվում է, եթե Դուք

ա) առողջական վիճակի պատճառով ունեք **բուժման կարիք**

Տարկետում տրվում է՝

ա. 3 անգամ, յուրաքանչյուր անգամ **մինչև մեկ տարի** ժամկետով,

բ. 1 անգամ մինչև վեց ամիս ժամկետով, եթե հանդիսանում եք **ասպիրանտուրայում կամ դատական դպրոցում** սովորելու կապակցությամբ տարկետում ստացած անձ և ուսումը ավարտել եք 27-ից բարձր տարիքում:

Երրորդ անգամ, իսկ բ) կետում նշված դեպքում առաջին անգամ տարկետման ժամկետը լրանալուց հետո կամ ճանաչվում եք պիտանի զինվորական ծառայության համար, կամ ճանաչվում եք խաղաղ պայմաններում զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հաշվառվում եք պահեստագրում, կամ ճանաչվում եք զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հանվում եք զինվորական հաշվառումից («Ձինապարտության մասին» ՀՀ Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մաս, 2-րդ մաս):

բ) առողջական վիճակի պատճառով ճանաչվել եք **ժամանակավորապես ոչ պիտանի**

Առողջական վիճակի պատճառով ժամանակավորապես ոչ պիտանի ճանաչվելիս ստանում եք տարկետում՝

ա. 1 անգամ երեք տարի ժամանակով

բ. 1 անգամ մինչև մեկ տարի ժամկետով, եթե Դուք ասպիրանտուրայում կամ դատական դպրոցում սովորելու կապակցությամբ տարկետում

ստացած անձ էք և ուսումը ավարտել էք 27-ից բարձր տարիքում:

Տարկետման ժամկետը լրանալուց հետո, ինչպես և առաջին կետում նշված դեպքում, նորից ենթարկվելով բժշկական հետազոտության, կամ ճանաչվում էք պիտանի զինվորական ծառայության համար և զորակոչվում զինվորական ծառայության կամ ճանաչվում էք խաղաղ պայմաններում զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հաշվառվում պահեստագործում, կամ ճանաչվում զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հանվում զինվորական հաշվառումից³⁰:

Որոշումն ընդունվում է Հանրապետական զորակոչային հանձնաժողովի կողմից Կենտրոնական բժշկական հանձնաժողովի եզրակացության հիման վրա:

³⁰ «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մաս

3. Չինժառայողների իրավունքները և պարտականությունները զինժառայության ընթացքում

ՀՀ զինվորական ծառայությունն իրականացվում է օրինականության, զինժառայողների իրավունքներն ու ազատությունները, պատիվն ու արժանապատվությունը հարգելու, մարդասիրության, միանձնյա ու կենտրոնացված ղեկավարման, կոլեգիալ կառավարման սկզբունքներով:

*«Չինվորական ծառայության մասին»
ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մաս*

ԵՑԵ ԳՈՒՔ ՃԱՆԱԶՎԵԼ ԵՔ

- պիտանի շարային ծառայության համար
- պիտանի շարային ծառայության համար՝ սահմանափակումներով

Գուք իրավունք ունեք.

1. որոշակի պայմանների դեպքում օգտվել բնակության վայրին մոտ գտնվող զորամասում ծառայելու արտոնությունից³¹
2. հայտարարված զորակոչի ընթացքում պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչվող Չեր եղբոր հետ, ձեր ցանկությամբ՝ ծառայության զորակոչվել միևնույն զորամաս³²:

Գուք իրավունք ունեք օգտվելու բնակության վայրին մոտ գտնվող զորամասում³³ ծառայելու արտոնությունից, եթե՝

ա) հանդիսանում եք միայնակ և տարիքային կենսաթոշակի անցած կամ երրորդ խմբի հաշմանդամ հոր կամ մոր միակ զավակը

բ) ունեք ՀՀ սահմանների պաշտպանության, զինված ուժերում և այլ զորքերում ծառայության ընթացքում, ինչպես նաև ՀՀ միջազգային պայմանագրերով ՀՀ-ում տեղակայված օտարերկրյա պետությունների զինվորական ստորաբաժանումներում ծառայողական պարտականություններ կատարելիս գոհված (մահացած) հայր (մայր) կամ եղբայր (քույր)

գ) ամուսնացած եք և ունեք մեկ երեխա

դ) երկկողմանի ծնողազուրկ եք, ինչպես նաև միակողմանի ծնողազուրկ

³¹ «Չինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 7-րդ մաս

³² «Չինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 8-րդ մաս

³³ Բնակության վայրին մոտ գտնվող զորամաս է համարվում զորակոչիկի հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրից մինչև 150 կմ տեղակայված զորամասը:

և չունեք չափահաս քույր կամ եղբայր

ե) դիմել եք ՀՀ պաշտպանության նախարարին և Ձեզ անհատապես տրվել է տվյալ արտոնությունը:

Եթե Դուք գորակոչվել եք ՀՀ զինված ուժեր, ապա անցնում եք զինվորական ծառայության

Չինվորական ծառայությունը

զինված ուժերում և այլ զորքերում պետական ծառայության հատուկ տեսակ է

ժամկետային զինվորական
ծառայություն

պայմանագրային զինվորական ծառայություն

- զինված ուժերում և այլ զորքերում կամավոր հիմունքներով զինվորական ծառայություն անցնող շարքային, ենթասպայական, սպայական կազմի (այդ թվում՝ ռազմաուսումնական հաստատություններ կամ համապատասխան սպայական կամ սերժանտական դասընթացներ ավարտած) և կանանց զինվորական ծառայությունը

պահեստագորային զինվորական
ծառայություն

պարտադիր զինվորական ծառայություն

- զինված ուժեր և այլ զորքեր գորակոչված շարքային (ներառյալ՝ ծառայության ընթացքում կրտսեր ենթասպայական կազմի զինվորական կոչում ստացած և պայմանագրային զինվորական ծառայություն անցնելու պայմանագիր չկնքած զինծառայողների) ու սպայական կազմերի, ռազմաուսումնական հաստատություններում սովորող կուրսանտների զինվորական ծառայությունը՝ 24 ամիս շարային կազմի համար 2-3 տարի առաջին խմբի պահեստագորի սպաների համար

!!! Կարող է փոխարինվել այլընտրանքային ծառայությամբ

Այլընտրանքային ծառայություն

Այլընտրանքային զինվորական ծառայություն

կարող է անցնել ՀՀ այն քաղաքացին, որի կրոնական դավանանքին կամ **համոզմունքներին հակասում են միայն զենք կրելը, պահելը, պահպանելը կամ օգտագործելը:**

Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայություն

կարող է անցնել ՀՀ այն քաղաքացին, որի կրոնական դավանանքին կամ **համոզմունքներին հակասում է ընդհանրապես զինվորական ծառայություն անցնելը:**

Չինվորական ծառայության սկիզբ է համարվում.

զինվորական ծառայության գորակոչված քաղաքացիների համար՝ ծառայության վայր մեկնելու համար զինվորական կոմիսարիատ ներկայանալու օրը³⁴:

Չինվորական ծառայությունն ավարտված է համարվում.

զինծառայողին զինվորական ծառայությունից արձակելու կապակցությամբ գորամասի (զինվորական կառավարման մարմնի) անձնակազմի ցուցակներից հանելու օրը³⁵:

Չինվորական ծառայության ժամկետը հաշվարկելու կարգը.

Չինվորական ծառայության ընդհանուր ժամկետում ներառվում է զինծառայողի՝ ժամկետային զինծառայության ամբողջ ժամանակաշրջանը՝ անկախ ընդհատումներից: Ժամկետը որոշվում է **օրացուցային** հաշվարկով³⁶:

Չինծառայողի զինվորական ծառայության ժամկետում չեն հաշվարկվում՝

- 1) ազատագրկման կամ կալանքի կամ կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով պատիժը կրելու ժամանակահատվածը
- 2) ձերբակալման կամ որպես խափանման միջոց կիրառված կալանավորման ժամանակահատվածը
- 3) գորամասը և ծառայության վայրն ինքնազուխ թողնելու կամ օրեն-

³⁴ «Չինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետ

³⁵ «Չինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ կետ

³⁶ «Չինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդված

քով սահմանված կարգով ապացուցված ինքնախեղման կամ դիտավորությանը իր առողջական վիճակն այլ եղանակով վատթարացրած զինծառայողի բուժման մեջ գտնվելու ժամանակահատվածը՝ անկախ պատճառներից

4) ռազմատուժնական հաստատություններից անկարգապահության կամ անբավարար առաջադիմության կամ ուսումնառությունից հրաժարվելու համար հեռացված պարտադիր զինծառայողների (կուրսանտների) ուսման ժամանակահատվածը՝ պարտադիր զինվորական ծառայության ընդհանուր ժամկետում:

Պարտադիր զինծառայության սահմանված ժամկետը լրացվում է բաց թողնված օրացուցային օրերի քանակով՝ պետական լիազոր մարմնի ղեկավարի հրամանով՝ հաշվի առնելով նաև դատարանի կամ ՀՀ զինվորական դատախազության կամ պետական լիազոր մարմնի քննչական ծառայության առաջարկությունը:

Որպես զինծառայող Գույր պարտավոր եք³⁷

1. հավատարիմ լինել զինվորական երդմանը, խստորեն պահպանել ՀՀ Սահմանադրության և օրենքների պահանջները
2. Ձեր զինվորական պարտքը և գործառնական պարտականությունները, օրվա կարգացուցակով նախատեսված միջոցառումները կատարել լիարժեք, բարեխղճորեն և արիաբար, պատշաճ ձևով ուսումնասիրել ռազմական գործը, պահպանել ռազմական և պետական գույքը
3. աննկուն կրել զինվորական ծառայության դժվարությունները, անմնացորդ նվիրվել զինվորական պարտքի կատարմանը
4. լինել զգոն, խստորեն պահպանել պետական և ծառայողական գաղտնիքը
5. պահպանել զինծառայողների միջև կանոնադրային փոխհարաբերությունները, ամրապնդել գորային ընկերականությունը
6. հարգել հրամանատարներին (պետերին) ու միմյանց, պահպանել զինվորական բարեկրթության և ողջույնի կանոնները
7. թույլ չտալ զինծառայողի պատիվն արատավորող արարք
8. հավատարիմ լինել զինվորական երդմանը, անձնուրաց կերպով ծառայել իր ժողովրդին, արիաբար, հմտորեն, չխնայելով սեփական արյունը և նույնիսկ կյանքը, պաշտպանել Հայրենիքը՝ Հայաստանի Հանրապետությունը, կատարել զինվորական պարտքը, անասան տանել զինվորական ծառայության դժվարությունները

³⁷ «ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդված, «ՀՀ զինված ուժերի ներքին ծառայության կանոնագիրքը հաստատելու մասին» ՀՀ օրենքի 13-րդ հոդված

9. խստորեն պահպանել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունն ու օրենքները, կատարել զինվորական կանոնադրությունների պահանջները
10. մշտապես տիրապետել ռազմական մասնագիտական գիտելիքներին, կատարելագործել սեփական իմացությունը և զինվորական վարպետությունը
11. իմանալ և գործադրման համար մշտապես պատրաստ պահել իրեն հանձնված սպառազինությունը և մարտական տեխնիկան, պահպանել պետական և ռազմական ունեցվածքը
12. լինել ազնիվ, կարգապահ և խիզախ զինվորական պարտքի կատարման ժամանակ, ցուցաբերել խելամիտ նախաձեռնություն
13. անվերապահորեն ենթարկվել հրամանատարներին (պետերին) և նրանց պաշտպանել մարտի ժամանակ, պաշտպանել գորամասի մարտական դրոշը
14. բարձր պահել զինվորական ընկերասիրությունը, չխնայելով կյանքը՝ ընկերներին փրկել վտանգից, նրանց օգնել խոսքով ու գործով, հարգել նրանցից յուրաքանչյուրի պատիվն ու արժանապատվությունը, իր և ուրիշ զինծառայողների նկատմամբ թույլ չտալ կոպտություն և ծաղրուծանակ, նրանց հեռու պահել անարժան արարքներից
15. պահպանել զինվորական հարգանքի, վարքի և զինվորական ողջույնի կանոնները, մշտապես լինել համագգեստով՝ մաքուր և խնամքով հագնված
16. լինել աչալուրջ, խստորեն պահպանել պետական և ռազմական գաղտնիքը:

Որպես զինծառայող Գ-ուք իրավունք ունեք.

1. ստանալ պարտադիր զինվորական ծառայության ընթացքում տրվող **հիմնական, լրացուցիչ, հիվանդության արձակուրդ**, ինչպես նաև հերթական (հիմնական), լրացուցիչ, հիվանդության և ռազմաուսումնական հաստատություններն ավարտելու կապակցությամբ արձակուրդ տալու դեպքում լրացուցիչ տրվող արձակուրդի անցկացման վայր մեկնելու և այնտեղից վերադառնալու համար անհրաժեշտ ժամանակ՝ մինչև 3 օր³⁸:

³⁸ «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 42-րդ հոդված

Հերթական (հիմնական) արձակուրդը տրվում է³⁹

- մեկ անգամ՝ **ոչ պակաս, քան 6 ամսվա օրացուցային ծառայության ղեկպրոմ**, գորամասի (զինվորական կառավարման մարմնի) հրամանատարի (պետի) կողմից օրացուցային տարվա համար սահմանված արձակուրդների տրման ժամանակացույցի համաձայն⁴⁰:

Հիմնական արձակուրդի տևողությունը՝

- 1) **շարքային** կազմի կոչում ունեցող զինծառայողներին՝ 10 օր
- 2) **կրտսեր** ենթասպայական կազմի կոչում ունեցող զինծառայողներին՝ 15 օր
- 3) **սպաներին**՝ յուրաքանչյուր լրիվ ծառայած ամսվա համար երկու և կես օր հաշվարկով:

Ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայության շարքային կազմի զինծառայողներին, զինվորական ծառայության ընթացքում, **որպես խրախուսանք** կարող է տրվել արձակուրդ, զինվորներին՝ 15 օր, սերժանտներին և ավագներին՝ 20 օր տևողությամբ:

Հերթական արձակուրդի ընթացքում հիվանդացած զինծառայողի **արձակուրդը երկարաձգվում է** հիվանդության պատճառով չօգտագործած օրերի թվով՝ հիմք ընդունելով բուժող բժշկի և բուժհիմնարկի պետի (գլխավոր բժշկի) համապատասխան տեղեկանքը⁴¹:

Լրացուցիչ արձակուրդը տրվում է⁴²

- 1) հրամանատարի (պետի) որոշմամբ՝ մինչև 5 օր տևողությամբ՝
 - զինվորական ուսման կամ ծառայության բարձր ցուցանիշների համար,
 - ելնելով ընտանեկան պայմաններից (ամուսնացածներին՝ 6 ամիսը 1 անգամ)

Հիվանդության արձակուրդը տրվում է⁴³

Ուսումնառական հանձնաժողովի եզրակացության հիման վրա **30-ից 60 օր** տևողությամբ:

Պարտադիր զինծառայողի հիվանդության արձակուրդը կարող է **երկարաձգվել** մինչև 60 օր:

³⁹ «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 45-րդ հոդվածի 1-ին մաս

⁴⁰ Արձակուրդների տրման ժամանակացույցը կազմելիս արձակուրդի տրման հերթականությունը որոշվում է՝ հաշվի առնելով գորամասի (զինվորական կառավարման մարմնի) մարտական պատրաստության ապահովման շահերը և զինծառայողի բարեխիղճ ծառայությունը:

⁴¹ «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 46-րդ հոդվածի 4s-րդ մասի, երկրորդ պարբ.

⁴² «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 45-րդ հոդվածի 2-րդ մաս

⁴³ «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 47-րդ հոդվածի 30-րդ հոդվածի 1-ին մաս

Երկարաձգվելու դեպքում բուժման և հիվանդության պատճառով տրված արձակուրդում անընդմեջ գտնվելու ժամանակն ընդհանուր առմամբ չպետք է անցնի չորս ամսից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենսդրությամբ առանձին հիվանդությունների բուժման համար սահմանվում են ավելի երկարատև ժամկետներ կամ ժամկետը կարող է երկարաձգվել պետական լիազոր մարմնի ղեկավարի և նրա տեղակալների որոշմամբ՝ բժշկական հիմնարկի եզրակացության հիման վրա:

Եթե ավարտվում է բուժման կամ հիվանդության պատճառով տրված արձակուրդի անընդմեջ ժամկետը, ապա իրականացվում է ռազմաբժշկական հանձնաժողովի հետազոտման՝ զինվորական ծառայությանը պիտանիությունը որոշելու համար:

Հիվանդության պատճառով զինծառայողին արձակուրդ տրվում է ռազմաբժշկական հանձնաժողովի եզրակացության հիման վրա:

Հիվանդության պատճառով արձակուրդը հերթական արձակուրդ չի հաշվարկվում, իսկ **առողջարանային բուժումը** կազմակերպվում է հերթական արձակուրդի ընթացքում:

2. օգտվել ժամկետը լրանալու պատճառով ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելու դեպքում տրվող դրամական օգնությունից 10 հազար ՀՀ դրամի չափով, իսկ երկկողմանի ծնողագուրկ (որբ) զինծառայողների դեպքում՝ 200 հազար դրամի չափով⁴⁴
3. օգտվել Ձեր և Ձեր ընտանիքի անդամների⁴⁵ համար անվճար որակյալ բժշկական օգնությունից և անվճար առողջարանային բուժման

⁴⁴ «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին պարբերության 4-րդ կետ, «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի կիրարկումն ապահովող միջոցառումների մասին» 2000 թ. նոյեմբերի 27-ի ՀՀ կառավարության թիվ 778 որոշման 7-րդ մաս

⁴⁵ Զինծառայողի, ինչպես նաև գոհված (մահացած) զինծառայողի ընտանիքի անդամ են համարվում՝

1) 18 տարին չլրացած երեխաները, անգործունակ ճանաչված կամ մինչև 23 տարեկան ուսանող զավակները, ինչպես նաև 18 տարեկան և դրանից բարձր տարիքի հաշմանդամ զավակները, եթե հաշմանդամ են ճանաչվել մինչև իրենց 18 տարին լրանալը,

2) ծնողները, ամուսինը,

3) զինծառայողի, ինչպես նաև գոհված (մահացած) զինծառայողի խնամքի տակ գտնվող՝ 18 տարին չլրացած կամ անգործունակ ճանաչված, կամ մինչև 23 տարեկան ուսանող քույրը և եղբայրը, ինչպես նաև նրա խնամքի տակ գտնվող 18 տարեկան և դրանից բարձր տարիքի հաշմանդամ քույրը և եղբայրը, եթե հաշմանդամ են ճանաչվել մինչև իրենց 18 տարին լրանալը: Քույրը և եղբայրը համարվում են զինծառայողի, ինչպես նաև գոհված (մահացած) զինծառայողի խնամքի տակ գտնվող, եթե նրանց ծնողներն ունեն աշխատանքային գործունեությամբ զբաղվելու կարողության 3-րդ աստիճանի սահմանափակում:

իրավունքից:

Բժշկական օգնությունը տրամադրվում է՝

- համապատասխան գերատեսչական բժշկական հիմնարկներում
 - անհետաձգելի դեպքերում ՀՀ տարածքում գործող բոլոր կարգի բժշկական հիմնարկներում՝ համապատասխան մարմինների միջոցների հաշվին
4. օգտվել ՀՀ տարածքում քաղաքային **ուղևորատար տրանսպորտի** բոլոր տեսակներից՝ անկախ սեփականության ձևից (բացի տաքսիից), անվճար երթևեկելու իրավունքից⁴⁶:

Փոխհատուցվում են արձակուրդի անցկացման վայր մեկնելիս և արձակուրդից վերադառնալիս ընտանիքի՝ նրանց ուղեկցող անդամների քաղաքային, մերձքաղաքային և միջքաղաքային ուղևորատար տրանսպորտի բոլոր տեսակների, անկախ սեփականության ձևից (բացի տաքսիից) ծախսերը հետևյալ չափերով՝

- մինչև 30 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 600 դրամ
- 30-60 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 1000 դրամ
- 60-100 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 1200 դրամ
- 100-150 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 2000 դրամ
- 150-200 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 2400 դրամ
- 200-250 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 3000 դրամ
- 250-300 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 6000 դրամ
- 300-350 կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 8000 դրամ
- 350 և ավելի կմ մեկնելու և վերադառնալու համար՝ 10000 դրամ:

Չհնձառայողներին ուղեկցող ընտանիքի անդամներից յուրաքանչյուրին փոխհատուցում տրվում է նշված սահմանված գումարների 50 տոկոսի չափով⁴⁷:

5. օգտվել **կրթություն ստանալու** երաշխիքներից⁴⁸:

- սովորել ռազմաուսումնական հաստատություններում, իսկ սպաների

⁴⁶ «Չհնձառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի 36-րդ հոդված

⁴⁷ «ՀՀ տարածքում արձակուրդի անցկացման վայր մեկնելիս եվ արձակուրդից վերադառնալիս Չհնձառայողների, ինչպես նաև նրանց ընտանիքի անդամների՝ տրանսպորտից օգտվելու կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 2004 թ. մայիսի 6-ի թիվ 886 որոշում

⁴⁸ «Չհնձառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդված

ու ենթասպաների դեպքում՝ նաև մասնակցել վերապատրաստման և որակավորման բարձրացման դասընթացներին

- ժամկետային զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելիս հաշմանդամ դառնալու դեպքում, զոհված (մահացած) զինծառայողների երեխա հանդիսանալու դեպքում օգտվել պետական ուսումնական հաստատություններ ընդունելու հնարավորությունից՝ մրցույթից դուրս, պետական բյուջեի միջոցների հաշվին՝ ՀՀ կառավարության սահմանած կարգով
- պարտադիր ժամկետային զինվորական ծառայությունից զորացրվելու դեպքում՝ երեք տարվա ընթացքում, օգտվել պետական ուսումնական հաստատություններ ընդունվելու հնարավորությունից, մրցույթից դուրս պետական պատվերի շրջանակներում, ուսումնական հաստատություններին ՀՀ կառավարության կողմից ըստ մասնագիտությունների հատկացված տեղերում:

6. օգտվել **հաշմանդամության զինվորական կենսաթոշակ** ստանալու իրավունքից:

Կենսաթոշակը նշանակվում է բժշկատոցիալական փորձաքննություն իրականացնող իրավասու պետական մարմնի կողմից հաշմանդամ ճանաչված զինծառայողին, եթե նա հաշմանդամ է ճանաչվել.

ա) զինվորական ծառայության ընթացքում կամ

բ) զինվորական ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելուց հետո՝ հինգ տարվա ընթացքում, սակայն զինծառայության ժամանակ ծագած հիվանդության, վնասվածքի կամ խեղման հետևանքով, կամ

գ) բ) կետում նշված ժամկետից ուշ, սակայն զինծառայության ժամանակ ստացած վնասվածքի կամ խեղման հետևանքով⁴⁹:

7. օգտվել զինծառայողների **պարտադիր պետական ապահովագրությունից**⁵⁰:

Միանվագ պետական պարտադիր ապահովագրական գումար հատկացվում է.

- ՀՀ պաշտպանության ժամանակ մարտական գործողությունների, ինչպես նաև մարտական հերթապահության և հատուկ առաջադրանք կատարելու ժամանակ զոհվելու (մահանալու) դեպքում՝ ինը հարյուր տասը հազար դրամի չափով

⁴⁹ «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդված

⁵⁰ «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի 39-րդ հոդված

- ծառայողական պարտականությունները կատարելիս զինծառայողների զոհվելու (մահանալու) դեպքում՝ 455 հազար դրամի չափով
- այն զինծառայողներին, որոնք հաշմանդամ են դարձել.
 - ա) զինվորական ծառայության ընթացքում կամ
 - բ) զինվորական ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելուց հետո՝ հինգ տարվա ընթացքում, սակայն զինծառայության ժամանակ ծագած հիվանդության, վնասվածքի կամ խեղման հետևանքով, կամ
 - գ) բ) կետում նշված ժամկետից ուշ, սակայն զինծառայության ժամանակ ստացած վնասվածքի կամ խեղման հետևանքով:

Տվյալ դեպքում միանվագ պետական պարտադիր ապահովագրական գումար հատկացվում է՝

- ա) I խմբի հաշմանամներին՝ 450 հազար դրամի չափով
- բ) II խմբի հաշմանդամներին՝ 364 հազար դրամի չափով
- գ) III խմբի հաշմանդամներին՝ 273 հազար դրամի չափով

Եթե զինծառայողի զոհվելը (մահանալը) կամ հաշմանդամ դառնալը նրա կողմից կատարված կանխամտածված օրինագանցության հետևանք է, ապա միանվագ պետական պարտադիր ապահովագրական գումարը չի վճարվում:

8. **խրախուսվել** ծառայության մեջ աչքի ընկնելու և ծառայողական պարտականությունները ջանասիրաբար կատարելու, անձնական հատուկ վաստակի և դրական նախաձեռնություն ցուցաբերելու համար⁵¹
9. Եթե Ձեր նկատմամբ նշանակված է **ծառայողական քննություն**՝ ծառայողական քննության անցկացման ժամանակ ծանոթանալու Ձեր մասնակցությամբ կատարված գործողությունների ընթացքի, բովանդակության, արդյունքների վերաբերյալ կազմված փաստաթղթերին և դրանց կապակցությամբ ներկայացնելու առաջարկություններ, բացատրություններ կամ առարկություններ, ինչպես նաև մինչև ծառայողական քննության ավարտը ծանոթանալու ծառայողական քննության նյութերին, ներառյալ՝ ծառայողական քննության արդյունքներով կազմված եզրակացությանը, թիվ 11 կետում նշված կարգով⁵²
10. Ձեր կողմից Ձեր նկատմամբ կիրառված **կարգապահական տույժը բողոքարկելու ըստ վերադասության**՝ տույժի մասին Ձեզ հայտարարվելու օրվանից ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում⁵³

⁵¹ «ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքի 7-րդ գլուխ

⁵² «ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքի 27-րդ հոդվածի 5-րդ մաս

⁵³ «ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքի 27-րդ հոդվածի 9-րդ մաս

11. **ներկայացնելու գեկուցագիր** զինվորական ծառայության անցման հետ կապված հարցերով Ձեր անմիջական հրամանատարին (պետին), զինծառայողին տրվող բանավոր կամ գրավոր հրամանների կամ ցուցումների հրամաններ կամ ցուցումներ տվողի կամ դրանք կատարողի լիազորությունների սահմանների վերազանցման դեպքերում, ինչպես նաև Ձեր նկատմամբ կիրառված կարգապահական տույժը բողոքարկելու կամ այլ զինծառայողների կողմից անօրինական ու անարդար գործողություններ կատարելու մասին վերադաս հրամանատարներին (պետերին): Ինչպես նաև գրավոր կերպով տեղեկանալ գեկուցագրում ներկայացված հարցերի լուծման պատճառների վերաբերյալ և մերժումը բողոքարկելու վերաբերյալ⁵⁴:

Ձեկուցագրում պարտադիր պետք է նշել առաջարկվող կամ բողոքարկվող հարցի էությունը, այն հրամանատարի (պետի) կամ այլ զինծառայողի տվյալները, որոնց գործողությունները կամ անգործությունը բողոքարկվում են, ինչպես նաև գեկուցագիր ներկայացնող զինծառայողի անունը, ազգանունը, զբաղեցրած պաշտոնը, զինվորական կոչումը, բնակության (ուսման) վայրը:

Սակայն՝

Իրավունք չունեք գեկուցագիր ներկայացնելու մարտական հերթապահության մեջ, շարքում, պահակախմբում, օրվա վերակարգում կամ ուսումնական պարապմունքներում գտնվելու ժամանակ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ զինծառայողին տրվում է նպատակային հարց:

Եթե հրամանատարի (պետի), իրավասությունների մեջ չի մտնում գեկուցագրում նշված հարցերի լուծումը, ապա նա 3-օրյա ժամկետում գեկուցագիրն ուղարկում է վերադաս կամ դրանք լուծելու իրավասություն ունեցող հրամանատարին (պետին)՝ այդ մասին տեղյակ պահելով գեկուցողին: Ձեկուցագիրը չի կարող ուղարկվել այն հրամանատարի (պետի) քննարկմանն ու կարծիքին, որի գործողությունները կամ անգործությունը բողոքարկվում են գեկուցագրում:

Ձեկուցագրի մասին որոշումներն ընդունվում են անհապաղ, բայց ոչ ուշ, քան 15-օրյա ժամկետում, իսկ լրացուցիչ ուսումնասիրություն պահանջող գեկուցագրի մասին որոշումն ընդունվում է մինչև 30 օր ժամկետում՝ լրացուցիչ ուսումնասիրության անհրաժեշտության մասին տեղեկացնելով գեկուցագիր ներկայացնողին:

⁵⁴ «ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքի 47-րդ հոդված

4. Տեղեկատվություն սահմանված կարգի խախտմամբ պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիների համար

Եթե Դուք 1992 թվականի աշնանային գորակոչից մինչև 2012 թվականի նոյեմբերի 1-ն ընկած ժամանակահատվածը օրենքի խախտմամբ պարտադիր զինվորական ծառայության չգորակոչված (գորակոչից խուսափած) ու 27 (պահեստագործի սպաները՝ 35) տարին լրացած անձ եք,

կամ

Ձեր 27 (35) տարին չի լրացել, սակայն այս պահին ձեռք եք բերել «Ձինապարտության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու կամ պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչից տարկետում ստանալու հիմքեր

ապա՝

Դուք՝ յուրաքանչյուր չգորակոչված (խուսափած) գորակոչի դիմաց կարող եք կատարել վճարներ՝ սկսած պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչին օրենքի խախտմամբ չներկայանալու պահից:

Համապատասխան դիմումը ներկայացվում է այն զինվորական կոմիսարիատ, որտեղ Դուք հաշվառված եք, իսկ օտարերկրյա պետությունում գտնվելու դեպքում դիմումը կարող եք ներկայացնել օտարերկրյա պետությունում ՀՀ դիվանագիտական ծառայության կամ հյուպատոսական հիմնարկ: Պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու կամ տարկետման իրավունք ստանալու հիմքերի առկայության դեպքում դրանք նույնպես անհրաժեշտ է կցել դիմումին:

Դիմումը քննարկվում է և պատասխանը տրվում է 1 ամսվա ընթացքում, իսկ լրացուցիչ ստուգումների և ուսումնասիրությունների անհրաժեշտության դեպքում՝ 2 ամսվա ընթացքում:

Դիմումի պատասխանը մեկամսյա ժամկետում կարող է բողոքարկվել դատական կարգով:

Դիմումի պատասխանն ստանալուց հետո, համապատասխան վճարը 10-օրյա ժամկետում անհրաժեշտ է կատարել բանկային համակարգի միջոցով:

Գումարը վճարելուց հետո Ձեր հանդեպ հարուցված քրեական հետապնդումը դադարեցվում է, մեկամսյա ժամկետում Ձեզ է տրամադրվում

քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումը, ինչպես նաև Զինվորական գրքույկը, Գուք հավաքվում եք պահեստագործում⁵⁵:

Վճարների դրույքաչափերը (յուրաքանչյուր չգորակոչված (խուսափած) գորակոչի դիմաց) հետևյալն են՝

1. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և 27 տարին լրացած զինապարտ քաղաքացիները	100.000 ՀՀ դրամ ⁵⁶
2. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու հիմքեր ձեռք բերած զինապարտ այն քաղաքացին՝	
1) ով հանրապետական գորակոչային հանձնաժողովի կողմից առողջական վիճակի պատճառով ճանաչվել է զինծառայության համար ոչ պիտանի ՝ հանվելով զինվորական հաշվառումից	30.000 ՀՀ դրամ
2) ում հայրը (մայրը) կամ հարազատ եղբայրը (քույրը) մահացել (գոհվել) է ՀՀ պաշտպանության ժամանակ կամ զինված ուժերում և այլ գորքերում ծառայողական պարտականություններ կատարելու ժամանակ, և նա այդ ընտանիքի միակ արու զավակն է՝ անկախ 27 տարին լրանալու հանգամանքից	0
3) ով ունի զիտական աստիճան (գիտության թեկնածու կամ գիտության դոկտոր) և զբաղվում է մասնագիտական, գիտական կամ մանկավարժական գործունեությամբ	50.000 ՀՀ դրամ
3. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում պարտադիր զինվորական ծառայությունից ուսումը շարունակելու համար տարկետում ստացած զինապարտ քաղաքացիները	50.000 ՀՀ դրամ
4. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում ընտանեկան դրության բերմամբ տարկետման իրավունք ստանալու հիմք ձեռք բերած այն քաղաքացիները, ովքեր ունեն	30.000 ՀՀ դրամ
<p>1) անաշխատունակ հայր և մայր կամ միայնակ անաշխատունակ հայր կամ մայր, եթե նրանք ՀՀ քաղաքացի համարվող աշխատունակ, պարտադիր զինվորական ծառայության մեջ չգտնվող այլ զավակ (անաշխատունակ ծնողներ են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - ծերության կենսաթոշակի իրավունք տվող տարիքի հասած հայրը և մայրը, - առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ հայրը և մայրը, - դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հայրը և մայրը) 	

⁵⁵ «Մահանված կարգի խախտմամբ պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիների մասին» ՀՀ օրենք

⁵⁶ Որպես հաշվարկային հիմք ընդունվել է «Նվազագույն ամսական աշխատավարձի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված չափը:

<p>2) առանց մոր մեծացող երեխա, 3) երկու երեխա, 4) առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կին, 5) առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կամ դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հարազատ քույր կամ եղբայր, եթե չկա նրա հետ բնակվող ընտանիքի անդամ համարվող աշխատունակ այլ անձ, 6) երկրորդ երեխայով կամ գույգ երեխայով վեցամսյա հղիության շրջանում գտնվող կին, 7) օրենքով չնախատեսված դեպքերում ընտանեկան դրության բերմամբ տարկետում ստանալու իրավունք</p>	
<p>5. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում 3 ու ավելի երեխա կամ առանց մոր մեծացող 2 երեխա ունեցողները՝ անկախ 27 տարին լրանալու հանգամանքից</p>	<p>0</p>
<p>6. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում պարտադիր զինվորական ծառայությունից առողջական վիճակի պատճառով տարկետման իրավունք ստանալու հիմք ձեռք բերած զինապարտ քաղաքացիները</p>	<p>30.000 ՀՀ դրամ</p>
<p>Պարտադիր զինվորական ծառայության չգորակոչված (գորակոչից խուսափած) և 35 տարին լրացած պահեստագործի սպաները</p>	<p>200.000 ՀՀ դրամ</p>
<p>Պարտադիր զինվորական ծառայության չգորակոչված (գորակոչից խուսափած) և մինչև 35 տարին լրանալը «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու կամ պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչից տարկետում ստանալու հիմքեր ձեռք բերած պահեստագործի սպաները^ա</p>	<p>100.000 ՀՀ դրամ</p>

Հելսինկյան Քաղաքացիական Ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակը

ոչ քաղաքական, ոչ կրոնական, շահույթ չհետապնդող հասարակական կազմակերպություն է, որը միավորում է ժողովրդավարության, հանդուրժողության, բազմակարծության և մարդու իրավունքների գերակայության սկզբունքներն արժևորող անհատներին:

Ինչով ենք մենք զբաղվում

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը գործում է հետևյալ ոլորտներում՝ մարդու իրավունքների պաշտպանություն, շահերի պաշտպանություն և քաղաքացիական նախաձեռնություններ, խաղաղասիրություն: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը իրականացնում է իր գործունեության ոլորտները քննարկումների, սեմինարների, հանրային լուսմների, (համատեղ) ակցիաների, դասընթացների, իրավական ակցիաների, քաղաքացիական մասնակցության, հրապարակումների, ուսումնասիրությունների/հետազոտությունների, մոնիթորինգի, լոբբինգի, ՉԼՄ-ների ներգրավման, հեռուստատեսային և ռադիո քննարկումների ու բանավեճերի միջոցով:

Ինչու դիմել մեզ

Եթե խախտվել են Ձեր իրավունքներն ու ազատությունները պետական մարմինների կողմից, և Դուք իրավական խորհրդատվության կարիք ունեք, որը տրամադրվում է անվճար:

Ինչպես գտնել մեզ

Դուք կարող եք այցելել մեր գրասենյակ, զանգահարել, կապ հաստատել էլեկտրոնային նամակագրությամբ, մեր փոստային հասցեին ուղարկել նամակներ կամ Ձեր բարեկամների միջոցով մեզ տեղեկացնել իրավական խնդիրների վերաբերյալ:

Մեր հասցեն Վանաձորում`

ՀՀ, Լոռու մարզ, ք. Վանաձոր 2001, Տիգրան Մեծի 59
հեռ` +374 /322/ 4 22 68
բջջ. 094 042268
ամվճար թեժ գիծ` 0 8000 12 11
կայքէջ` www.hcav.am
էլ. հասցե` hcav@hcav.am

Մեր հասցեն Սպիտակում`

ՀՀ, Լոռու մարզ, ք. Սպիտակ, Թորոսյան 23/2

Մեր հասցեն Տաշիրում`

ՀՀ, Լոռու մարզ, ք. Տաշիր, Ջավուկյան 30

Մեր հասցեն Ալավերդիում`

ՀՀ, Լոռու մարզ, ք. Ալավերդի, Թումանյան 8

**HELSINKI
CITIZENS
ASSEMBLY**

**ԴԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ԸՎՂԱԸՎՑԻՎԿԱՆ ԱՍՎՄԲԼԵՆՅՈՒ
ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅՎԿ**

08000 12 11

**Խախտվե՛լ են Ձեր իրավունքները,
գանգահարե՛ք թեժ հեռախոսագծով**

Նշումների համար